

GRENSGEVAL

© 2022 André Cardol / Uitgeverij U2pi

Titel: Grensgeval

Subtitel: Reclassering op een wankel koord

Auteur: André Cardol

Omslagfoto: Shutterstock.com

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: jouwboekdrukkerij.nl

ISBN: 978 94 9329 920 7

NUR: 332

De personages in dit boek zijn verzonnen. Elke gelijkenis met bestaande gebeurtenissen en/of personages berust op louter toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

GRENSGEVAL

RECLASSERING OP EEN WANKEL KOORD

André Cardol

I

Frank zat in zijn kale kantoor voor zich uit te staren. Hij was dan wel regiodirecteur van de reclassering, maar ook hij had zo'n vermaledijde flexplek waar zich geen persoonlijke spullen op het bureau mochten bevinden. Uiteindelijk moest hij als leidinggevende wel het goede voorbeeld geven. Vele collega's vonden dat moderne flex-concept maar niets en gingen dagelijks op dezelfde plek zitten. Dat wilde hij zelf ook het liefst, maar dat kon hij niet maken. Zo langzamerhand lieten diverse collega's aan het eind van de werkdag ook steeds meer persoonlijke spullen op de bureaus achter en diegenen met de grootste mond claimden natuurlijk de meest comfortabele plekken. Niet in de kantoortuin, maar een zogenaamde 'stilteplek' waar je apart aan je bureau kon zitten. Hij had er geen zin in, maar uiteindelijk zou hij als directeur weer op moeten treden, anders ging het van kwaad tot erger.

Ondertussen zat hij na te denken over het telefoontje van de hoofdinspecteur van politie dat hij zojuist had gehad. Hij wist niet goed wat hij daarmee aan moest. Hij zat er al even over te tobben, maar hij kwam er niet uit. "Nog maar een nachtje over slapen", mompelde hij.

II

Frank was achter in de vijftig en een jaar of drie regio-directeur in de regio Oost, wat Gelderland en Overijssel omvatte. De tien jaar daarvoor had hij dezelfde functie in Amsterdam en Utrecht bekleed.

Hij werd over het algemeen als een wat norske man gezien, behalve door de collega's die direct met hem samenwerkten. Zij toonden zich altijd verrast hoe goedlachs en benaderbaar hij voor hen was, gelet op de geluiden die ze eerder over hem hadden gehoord.

Zowel binnen de reclassering als daarbuiten bij de netwerk-partners, zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de gemeenten, werd hij gezien als een man met veel inhoudelijke kennis en iemand die betrouwbaar was in zijn afspraken.

Die inhoudelijke kennis had hij de jaren daarvoor opgedaan toen hij nog in uitvoering werkte en veel met cliënten had gewerkt die van het rechte pad af waren gedwaald. Hij leerde zo veel van hun thuishaven, gedachten en motieven kennen.

III

Voordat hij een leidinggevende functie aannam, had Frank ongeveer tien jaar het uitvoerende reclasseringswerk gedaan. Hij kwam zo in aanraking met – meestal – mannen die op het criminele pad waren geraakt. Het ging daarbij om diefstal, maar ook om doodslag of moord. Zijn werk betstond uit het informeren van de rechtbank over de sociale omstandigheden van de persoon die moest voorkomen als verdachte in de rechtszitting. Dat informeren ging door middel van uitvoerige reclasseringsrapportages, waarin zowel de sociale voorgeschiedenis als de huidige situatie van de reclasseringscliënt werd beschreven. Om een dergelijke rapportage te maken werden een aantal gesprekken met de verdachte en – zo mogelijk – zijn familie en andere personen uit diens sociale omgeving gesproken, voor zover relevant voor de rapportage. Het kon hierbij gaan om de vriendin, de werkgever, een leraar of zelfs een wijkagent.

Met de reclasseringscliënt zelf werd op kantoor, bij hem thuis, of in het huis van bewaring gesproken, indien deze als verdachte in voorarrest zat. Wanneer dat laatste het geval was, ging het doorgaans om een ernstig delict.

Wanneer de verdachte niet het gevang in moest, kon het zijn dat hij, mede op basis van de reclasseringsrapportage, een voorwaardelijke vrijheidsstraf kreeg met reclasseringstoezicht. Dit hield in dat de veroordeelde zich moest houden aan de voorwaarden die de rechtbank had opgelegd, waar de reclassering het toezicht op moest houden. De opgelegde voorwaarden waren divers. Het kon gaan om een verbod op alcohol of drugsgebruik, een contactverbod met een ex-partner of een locatieverbod, bijvoorbeeld voor een bepaald uitgangsbied. Indien de reclasseringscliënt niet aan de hem opgelegde voorwaarden voldeed, moest de reclassering dat rapporteren aan de rechtbank en kon er alsnog een gevangenisstraf worden opgelegd.

In de jaren dat Frank uitvoerend reclasseringswerker was voerde hij ook het toezicht uit over de cliënten waarvoor hij had gerapporteerd.

Dit toezicht hield niet enkel en alleen het controleren van de voorwaarden in, maar ook het bijstaan van de reclasseringscliënt met zijn problemen. Dit ging van het helpen bij het verkrijgen van een uitkering of werk tot het regelen van huisvesting, therapie en dergelijke.

In de jaren zeventig en tachtig werden de problemen van de reclasseringscliënt vaak aan de ongelijkheid in de maatschappij geweten en werd er minder een beroep gedaan op diens eigen verantwoordelijkheid. Het was toch niet toevallig dat de meeste mensen die met het strafrecht in aanraking kwamen en dikwijls het gevang in moesten uit de lagere sociale klassen kwamen, werd er toentertijd geredeneerd.

Frank zag zijn werk in die tijd eveneens als een bijdrage om de ongelijkheid in de samenleving terug te dringen. Echter, in de loop der jaren was hij daar genuanceerder over gaan denken.

De vele keren dat hij een uitkering, werk of huisvesting voor zijn cliënten had geregeld, werd dit vaak ook weer door diezelfde cliënten tenietgedaan. Dan was het geld weer binnen een week erdoorheen gejaagd, de huur opgezegd wegens geluidsoverlast, de relatie met de vriendin uitgegaan wegens geweld en ga zo maar door.

Zo veranderden de inzichten bij Frank min of meer gelijk met die van de maatschappij in zijn geheel: de oorzaken van het slecht functioneren en het plegen van een misdrijf lagen ook dikwijls bij de reclasseringscliënt

zelf en niet alleen aan de ongelijkheid in de samenleving.

Vanuit die visie sprak Frank zijn cliënten steeds meer aan op hun gedrag. Dit leverde wisselende resultaten op: de één kon zich aanpassen - al of niet met de begeleiding van Frank - en houden aan de voorwaarden die de rechter had opgelegd, de ander had zodanige gedragsproblemen dat therapie nodig was en dat niet zelden in een gedwongen kader. In dat laatste geval rapporteerde Frank dat therapie alsnog moest worden opgelegd door de rechter. Indien de veroordeelde zich vervolgens onttrok aan de therapie, was de kans groot dat alsnog een gevangenisstraf moest worden uitgezeten.

Frank kwam zo door de jaren heen tot het inzicht dat de maakbaarheid van de samenleving zijn grenzen kende, zowel waar het ging om het gedrag van zijn cliënten, als waar het om het opheffen van ongelijkheid in de samenleving betrof.

IV

Het werk van Frank als regiodirecteur van de reclasering bestond uit veel vergaderen: ten eerste met zijn eigen managers en staf in de regio en daarnaast met de landelijke directie en zijn vier collega-regiodirecteuren.

Wat hij echter het leukste vond, waren de vergaderingen met het justitiële netwerk zoals de politie, het Openbaar Ministerie, de rechtbank en het gevangeniswezen. Bijzonder waren de overleggen met de talloze burgemeesters in zijn regio. Van de kleinste tot de grootste gemeente vond hij het toch een apart slag volk. Erg op elkaar gericht in gezamenlijke vergaderingen, het leek er vaak op dat je als buitenstaander niet helemaal meetelde. Je werd doorgaans met ‘egards’ behandeld, maar een ‘amicé’ was je niet. Sommigen waren moeilijk benaderbaar, maar bij een zedendader in hun gemeente wisten ze je dikwijls meteen te vinden met de boodschap of de reclasering er niet voor kon zorgen dat die zedendader in een andere gemeente kon gaan wonen.

V

Het kantoor van Frank was in een lelijk flatgebouw van vier etages midden in het centrum van Arnhem gelegen. Wél had hij op de vierde verdieping een prachtig uitzicht over de stad, maar dat zou niet lang meer duren, omdat er tegenover het pand de ‘Rozet’ een nieuwe bibliotheek van acht verdiepingen werd gebouwd.

Zijn eigen pand bestond op de verdiepingen uit lange gangen met aan beide kanten grotere of kleinere glazen hokjes waar de collega's konden flexwerken. Op de benedenverdieping waren de spreekkamers voor de reclaseringscliënten. De reden voor het flexwerk was de invoering van het thuiswerken, wat minder kantoorruimte kostte. Van corona had men toen nog niet gehoord.

Zelf was Frank niet van het thuiswerken in kantoor-tijd. Het paste niet bij zijn arbeidsethos en met zijn vele overleggen zou er ook niet veel van komen. Daarnaast vond hij dat hij als directeur zijn gezicht op de werkvloer moest laten zien. Het vervelende was dat er soms maar weinig werknemers op het kantoor waren. Ze werkten thuis, bezochten cliënten in het gevang, op de werkstraf-

locatie, of ze moesten naar de rechtbank. Voor Frank en zijn managers werd het zo steeds moeilijker om zicht te houden op de werknemers en werd er meer gestuurd middels functioneringsgesprekken en cijfers.

Dat maakte dat Frank meer op werkbezoek ging om ‘feeling’ te houden met de uitvoering. Zo bezocht hij regelmatig de werkmeesters die het werk op werkstraflocaties organiseerden en toezicht hield op diegenen die een dergelijke staf moesten uitvoeren. Veel van dat soort locaties waren in de regio Oost in de bossen te vinden waar men zich met onderhoud van het groen bezighield.

Het telefoontje van de politie zorgde ervoor dat hij zich al snel weer bij zo’n locatie meldde.

VI

Frank woonde in een dorpje aan de Rijn op zo'n tien kilometer afstand van zijn kantoor in Arnhem. Het eerste jaar ging hij nog elke dag op de fiets naar kantoor, maar geleidelijk werd dat steeds minder. Als gezette vijftiger kwam hij vaak bezweet aan op zijn werk en dat paste niet zo bij zijn functie, temeer dat hij vaak direct een overleg indook, waar dan de zweetplekken zich in zijn colbertjasje openbaarden. Het was nu een kwestie van de juiste momenten uitzoeken om de fiets te pakken. Meestal was dat zomers bij goed weer en weinig vergaderen, zodat hij zich op zijn kantoor kon douchen en omkleden.

Frank woonde samen met Hanneke, zijn tweede vrouw met wie hij alweer ruim twintig jaar samen was. Zijn twee zonen uit zijn eerste huwelijk waren alweer geruime thuis uit huis. In Amsterdam had hij met zijn ex-vrouw een co-ouderschap gevormd en nadat de jongens zelfstandig woonden, was hij naar het oosten verhuisd. Hij was geboren en getogen in Amsterdam en wilde wel eens wat anders. Zo was hij voor wonen en werk in Arnhem en omgeving terechtgekomen wat hem als Amsterdammer wonderwel beviel.

VII

In Gelderland en Overijssel bouwde Frank als directeur en netwerkpartner een nauwe band op met de politie. Het betrof hier vaak samenwerkingsafspraken omtrent cliënten van de reclassering die de voorwaarden van het reclasseringstoezicht of de werkstraf overtraden. Zo was het niet wenselijk dat deze cliënten op de reclasseringswerkplaatsen of -kantoren werden gearresteerd na binnenvallen van de politie. Dat zou het werk bijna onmogelijk maken, gelet op de vertrouwensband die de reclassering doorgaans met haar cliënten opbouwde. Wanneer een cliënt in de fout was gegaan probeerde de reclassering hem te overtuigen zichzelf aan te geven, in plaats van te worden gearresteerd bij hem thuis, op het werk of tijdens het uitgaan met vrienden. In zo'n situatie lukte het meestal de cliënt te overtuigen zichzelf aan te geven, eventueel met begeleiding van de reclasseringswerker.

Daarnaast werden cliënten die overlast pleegden regelmatig in de veiligheidshuizen van de gemeenten besproken, waarbij de reclassering en politie ook aanwezig waren.

Zo wist men elkaar bij excessen makkelijk te vinden en zo was dat ook het geval bij het binnenkomende telefoontje.